

LIETUVOS ETNOGRAFINIŲ REGIONŲ ŽEMĖLAPIO SUDARYMO PRINCIPAI

PARENGĖ JURGITA PALANGYTĖ

Dažnai Lietuvos gyventojai, pamatę Lietuvos Respublikos Seimo patvirtintą Lietuvos Respublikos etnografinių regionų žemėlapi, kiek sutrinka, nes sužino, kad jų miestas ar kita vietovė yra priskirta kitam regionui, negu jie iki šiol manė. Daugelis net ir šiandien visą Jurbarko rajono teritoriją priskiria Aukštaitijai, nes ten dalis gyventojų kalba aukštaičių tarme. Tuo tarpu viena šio rajono dalis yra priskirta Žemaitijai, kita – Mažajai Lietuvai. Vis dar daug kas nežino, kad yra ir tas Mažosios Lietuvos etnografinis regionas, kurio teritorija jau daug dešimtmečių tradiciškai vis apibūdinama kaip Žemaitijos dalis. Taigi kokiais principais vadovaujantis buvo sudarytas šis žemėlapis?

Atsakymą randame šį žemėlapi patvirtinusio Lietuvos Respublikos Seimo interneto svetainėje (pslapis http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=2231&p_d=28967&p_k=1). Čia skelbiama, kad Lietuvos etnografinių regionų žemėlapis buvo sudarytas vadovaujantis Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės glo-

bos pagrindų įstatymu ir remiantis įvairių mokslinių tyrinėjimų rezultatais, ekspertų (etnologų, etnomuzikologų, lingvistų, istorikų ir kt.) išvadomis bei rekomendacijomis. Prieš tai buvo išklaustyti, aptartos skirtingų sričių specialistų nuomonės ir siūlymai, peržiūrėta daugiau negu 200 etnografinių žemėlapių. Svarbiausi kriterijai, pagal kuriuos brėžiamos Lietuvos etnografinių regionų ribos yra: materialinės ir dvasinės kultūros reiškinių (darbo, šeimos, kalendorinių ir bendruomenės švenčių, kalbos (tarnių), folkloro, tarnių, tradicinių amatų ir verslų, kulinarinio paveldo, architektūros, drabužių, audinių ir kt.) regioninis savitumas. Nustatant etnografinių regionų ribas, buvo siekiama laikytis seniūnijų ribų (išskyrus didžiuosius šalies miestus), kad tos pačios seniūnijos teritorija priklausytų tik vienam etnografiniam regionui. Remiantis susiklosčiusia tradicija, Lietuvos Respublikos teritorija dabar yra dalinama į penkis etnografinius regionus: Aukštaitiją, Dzūkiją (Dainava), Mažąją Lietuvą, Suvalkiją (Sūduva) ir Žemaitiją. Nors šie regionai formavosi ne vienu laiku ir jų vaidmuo istorijos eigoje buvo gana skirtingas, tačiau juos sudaro pakankamai ryškios etninės kultūros sanklodos, reikšmingos ne tik ten gyvenančių žmonių savimonei, bet ir visos Lietuvos kultūrinio identiteto palaikymui ir stiprinimui.

Šis Lietuvos etnografinių regionų žemėlapis turėtų padėti gyventojams susiorientuoti, kur yra susidariusios pagrindinių kultūros savitumų ribos, kokios etnokultūrinės tradicijos ten galėtų būti puoselėjamos, kokių vertybių unikalumas turėtų būti saugomas. Jis galėtų padėti savivaldybėms formuoti ir įgyvendinti regioninę bei vietinę (lokalinę) etninės kultūros politiką, o visai valstybei – gerinti administracinio šalies suskirstymo, vadinasi, ir administravimo politiką. Jis turėtų paskatinti, kad tiek mokyklos, tiek švenčių organizatoriai, tiek kiti etninės kultūros tradicijų puoselėtojai atsižvelgtų į tų ribų pažymimus regioninius savitumus ir rūpintųsi jų tyrinėjimu bei plėtojimu.

